

ผลของโปรแกรมสารสนเทศ แรงจูงใจ และการฝึกทักษะต่อความรู้และพฤติกรรม ป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดชัยภูมิ

Effects of the Information-Motivation-Behavioral Skills Training Program on knowledge and unwanted pregnancy preventive behaviors among university students in Chaiyaphum province

อมรรัตน์ ผาละศรี และรัตนเพ็ญพร ศิริวัลลภ

Amornrat Phalasri, and Rattanapenporn Siriwallop

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Faculty of Nursing, Chaiyaphum Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้ศึกษาผลของโปรแกรมสารสนเทศ แรงจูงใจและการฝึกทักษะต่อความรู้และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 60 คน เลือกรูปแบบเจาะจง แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบกลุ่มละ 30 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมสารสนเทศ แรงจูงใจและการฝึกทักษะ ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบได้รับการเรียนการสอนตามปกติ เครื่องมือวิจัยเป็นแบบวัดความรู้และแบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการทดสอบที่ผลการวิจัยพบว่าภายหลังการทดลอง นักศึกษาในกลุ่มทดลองมีความรู้และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: พฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์, นักศึกษามหาวิทยาลัย, โปรแกรมสารสนเทศ แรงจูงใจและการฝึกทักษะ

Abstract

This quasi-experimental research aims to study the effects of the Information-Motivation-Behavioral Skills Training Program on knowledge and unwanted pregnancy preventive behaviors among university students in Chaiyaphum province. A sample of 60 freshmen was purposively selected. They were equally divided into the experimental and the comparative groups. The experimental group participated in

ได้รับทุนวิจัยของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Corresponding author E-mail: pa-mornrat@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 3 เมษายน 2565 วันที่แก้ไขบทความ: 31 ตุลาคม 2565 วันที่ตอบรับบทความ: 25 สิงหาคม 2565

the Information-Motivation-Behavioral Skills Training Program, and the comparative group attended a regular teaching-learning program. The research instruments were the knowledge test and the unwanted pregnancy preventive behaviors questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics and t-tests. The results showed that after the experiment, the freshmen in the experimental group gained higher knowledge and unwanted pregnancy preventive behaviors than the pre-experiment and those in the comparative group at $p < .05$.

Keywords: Unwanted Pregnancy Preventive Behavior, University Student, The Information-Motivation-Behavioral Skills Training Program

ความสำคัญของปัญหา

การตั้งครรภ์วัยรุ่นเป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ตลอดจนการสาธารณสุข (พัทยา แก้วสาร และนภาพิณ จันทขัมมา, 2564; พิมพิศา ศักดิ์สองเมือง, ชุตติวรรณ ปุรินทราภิบาล, กนกวรรณ หวนศรี, และบุญเสริม หัตถประสม, 2564; World Health Organization (WHO), 2021) ผลการสำรวจพบหญิงไทยอายุต่ำกว่า 20 ปี ตั้งครรภ์สูงเป็นอันดับสองของอาเซียน รองจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี เท่ากับ 74 คนต่อวัยรุ่น 1,000 คน (WHO, 2021) ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 และกระทรวงสาธารณสุขมีการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่น หลังจากมีการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้พบว่าสถิติการคลอดของวัยรุ่นไทยอายุ 15-19 ปี ลดลง ใน พ.ศ. 2561-2564 เท่ากับ 35.0, 31.3 และ 28.7 คนต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี 1,000 คน ตามลำดับ (กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย สำนักอนามัย การเจริญพันธุ์, 2564ข) ถึงแม้อัตราการคลอดของวัยรุ่นมีแนวโน้มลดลงแต่ก็ยังคงอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับนานาประเทศ และยังเป็นอัตราการคลอดที่สูงกว่าเกณฑ์เป้าหมาย

ของแผนยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข 20 ปีซึ่งมีเป้าหมายว่าในปี 2569 อัตราการคลอดของวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี จะลดลงและมีอัตราไม่เกิน 25 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี 1,000 คน (กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2564ก.)

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นทำให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์มีผลกระทบทางร่างกาย ได้แก่ การมีภาวะโลหิตจาง ภาวะทุพโภชนาการ (ธัญภา วรสิงห์, 2559) การเจริญเติบโตของกระดูกยังไม่สมบูรณ์ ส่งผลต่อการคลอดยาก มารดาทุพพลภาพและเสียชีวิต ทารกแรกเกิดน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ทารกตายปริกำเนิด (มนฤดี เตชะอินทร์ และพรณิ ศิริวรรณนาภา, 2557) บางรายนำไปสู่การยุติการตั้งครรภ์ มีความเสี่ยงต่อการทำแท้งไม่ปลอดภัยซึ่งเป็นอันตรายต่อชีวิต ทางสังคมการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ทำให้เด็กถูกทอดทิ้ง เติบโตอย่างไม่มีคุณภาพ ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นถือเป็นปัญหาทางสังคมที่สำคัญและมักจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับวัยรุ่นและสถานศึกษา (มนตรี แยมกสิกร, 2556) การตั้งครรภ์ในวัยเรียนทำให้เสียโอกาสทางการศึกษา การหยุดเรียนหรือการเลิกเรียนกลางคันที่ผ่านมา การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีซึ่งเป็นกลุ่มที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาถึงอุดมศึกษา การตั้งครรภ์และ

คลอดในขณะที่มีภาวะและประสบการณ์จิตใจ อารมณ์ และสังคมยังไม่พร้อมส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาความไม่พร้อมในการเลี้ยงดูทารก และทัศนคติต่อการเลี้ยงดู เป็นต้น (ชลดา กิ่งมาลา, เชื้อจิต สุขพูล, ภาวณิ แพงสุข และวัชรวิทย์ หวังมัน, 2562) ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นส่วนหนึ่งเกิดจากในปัจจุบันวัยรุ่นสามารถเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้โดยง่ายและรวดเร็ว ทำให้รับเอาการแพร่ของวัฒนธรรมจากสังคมภายนอกอย่างรวดเร็วและกว้างขวางจากการใช้อินเทอร์เน็ต การสื่อสารบนเครือข่ายออนไลน์ ภาพยนตร์ ทีวี แม็กกาซีน เป็นต้น (เนตรนภา พรหมมา, 2564) นอกจากนี้ยังมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือสารเสพติดทำให้ขาดสติสัมปชัญญะไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ จึงทำให้มีเพศสัมพันธ์กันง่ายนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ (อดัญญา ลาอุณ และ สุวรรณิ มณีศรี, 2563)

การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่น จากพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ได้มีการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์โดยจัดให้วัยรุ่นได้รับการบริการอนามัยเจริญพันธุ์ ได้รับการจัดสวัสดิการทางสังคม ได้แก่ การเรียนการสอนเกี่ยวกับเพศวิถีศึกษา การจัดระบบการช่วยเหลือคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาตั้งครรภ์ และได้รับสิทธิอื่นใดที่เป็นประโยชน์ (ดวงหทัย ศรีสุจริต, ลลิตวดี เตชะกัมพลสารกิจ และกัณฐพร พงษ์แพทย์, 2564) การสอนเพศศึกษาในประเทศไทยถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา และมัธยมศึกษา แต่การกล่าวถึงเรื่องเพศเป็นสิ่งต้องห้ามในสังคมไทย (นิตยา ศรีไชย, สุภาพร ใจการุณ และกุลชญา ลอยหา, 2563) กระบวนทัศน์เกี่ยวกับเรื่องเพศในสังคมไทยส่วนใหญ่ยังเห็นว่าเรื่องเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องน่าอาย ทัศนคติเชิงลบต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นส่งผลให้การดำเนินงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่ผ่านมาเป็นอุปสรรค และทำให้

วัยรุ่นไม่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้องเหมาะสม จึงอาจทำให้เด็กวัยรุ่นนั้นอยากรู้ อยากลอง (ศิริวรรณ ทุมเชื้อ, นพวรรณ ศิริเชตต์, อุษา จันทรัชฎ์, พรพรรณ พุ่มประยูร, ณัฐฐิณี คำอุไร และพัชนียา เขียวตา, 2560) งานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในระดับมัธยมศึกษาหรือในวัยรุ่นอายุ 12-17 ปี มีการศึกษาการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นระดับอุดมศึกษาค่อนข้างน้อย ทั้งที่ช่วงวัยนี้เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อที่ก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ซึ่งจะดีหรือไม่ก็นั้นย่อมขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงในช่วงนี้ ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของวัยรุ่นหญิงชายเปลี่ยนจากเด็กเป็นผู้ใหญ่อย่างเต็มที่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และรูปแบบการใช้ชีวิต ความเห็นทางของสถาบันครอบครัว การใช้ชีวิตของวัยรุ่นจะเป็นอิสระจากครอบครัวมากขึ้นเพราะการเรียนในระดับมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีการพักอาศัยในหอพักทำให้โอกาสที่วัยรุ่นจะมีเพศสัมพันธ์มากขึ้น ดังนั้นการให้ความรู้หรือกิจกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์แก่วัยรุ่นในระดับอุดมศึกษายังมีความจำเป็น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องนี้เพื่อนำไปใช้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในนักศึกษามหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาผลของโปรแกรมสารสนเทศ แรงจูงใจและการฝึกทักษะต่อความรู้และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดชัยภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ ระหว่างนักศึกษามหาวิทยาลัยในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ หลังการทดลอง
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

สมมติฐานการวิจัย

หลังการทดลอง นักศึกษาในกลุ่มทดลองมีความรู้และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ และสูงกว่าก่อนทดลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

ชนิดของการวิจัย เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบสองกลุ่ม วัดก่อนและหลังการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ใน 5 คณะ ได้แก่ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โครงการจัดตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ และคณะครุศาสตร์

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน เลือกแบบเจาะจง โดยเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 ที่สามารถเข้าร่วมโครงการวิจัยได้ครบ 8 สัปดาห์ สุ่มแบ่งเป็นกลุ่มเปรียบเทียบ และกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 30 คน

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง หาโดยวิธีวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ (power analysis) เท่ากับ 0.80 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 และ effect size 1.77 จากการวิจัยของพิมพ์รัฐชา สุโสมาน, ศศิกานต์ กาละ และจิรเนาว์ ทศศรี (2560) ได้จำนวน 60 คน

เครื่องมือวิจัย

1. โปรแกรมสารสนเทศ แรงจูงใจและการฝึกทักษะ ผู้วิจัยพัฒนาโดยใช้แนวคิดของรูปแบบสารสนเทศ-แรงจูงใจ-ทักษะพฤติกรรมของพฤติกรรมสุขภาพ (The Information-Motivation-Behavioral Skills Model of health behavior) ของ W. A. Fisher, Fisher และ Harman (2003) ประกอบด้วย 1) สารสนเทศ เป็นการให้ความรู้เรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ผ่านแผ่นพับ ภาพแผ่นพลิกเรื่องเพศศึกษา และวีดิทัศน์เรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ โปสเตอร์ให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์และแผนการสอน

2) แรงจูงใจ เป็นการกระตุ้นให้อยากรับชมวีดิทัศน์โดยมีผู้แสดงเป็นนักศึกษาในวัยเดียวกัน จูงใจให้เห็นประโยชน์ การให้ตอบคำถามเพื่อรับของรางวัล และการให้รางวัลพิเศษแก่ผู้ที่ตอบคำถามได้มากที่สุด และ 3) ทักษะพฤติกรรม เป็นการสาธิตย้อนกลับและการฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยกับหุ่น ฝึกทักษะการใช้ยาคุมกำเนิดชนิดต่าง ๆ และทักษะสังคม การปฏิเสธ ทักษะการป้องกัน หลีกเลี่ยงสถานการณ์เสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์

2. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับผลการเรียน การพักอาศัยอยู่กับบิดามารดา สถานภาพสมรสของบิดามารดา และรายได้ต่อเดือน

3. แบบทดสอบความรู้ ครอบคลุม การป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ จำนวน 8 ข้อ การตอบ มี 2 ตัวเลือก คือ ใช่ และไม่ใช่ การให้คะแนน ตอบถูกให้ 1 คะแนน และตอบผิดให้ 0 คะแนน

4. แบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ จำนวน 9 ข้อ การตอบมี 2 ตัวเลือก คือ ใช่ และไม่ใช่ ให้คะแนน ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

คุณภาพของเครื่องมือวิจัย หาความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพ อาจารย์สาขาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น และสาขาการพยาบาลสูติ-นรีเวช หาค่า Index of item-objective congruence (IOC) ได้เท่ากับ 0.92 และหาความเที่ยงโดยนำไปใช้กับนักศึกษาที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้เท่ากับ 0.82

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เอกสารรับรองเลขที่ 003-2563 ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการวิจัย การรักษาความลับของข้อมูลส่วน

บุคคล และให้สิทธิในการตัดสินใจเข้าร่วมวิจัย ผู้ที่ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัยได้ลงนามในใบยินยอม

การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะดังนี้

1. ระยะเตรียมการ ผู้วิจัย เตรียมผู้ช่วยวิจัย สำหรับช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเป็นวิทยากรกลุ่มในการให้ความรู้และฝึกทักษะ

2. ระยะทดลอง ใช้เวลา 2 วัน ผู้วิจัยดำเนินการต่อไป

กลุ่มเปรียบเทียบ ในสัปดาห์ที่ 1 ผู้ช่วยวิจัยแจกแบบทดสอบความรู้ และแบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ให้นักศึกษาตอบ ในสัปดาห์ที่ 2-7 นักศึกษาเรียนรู้ผ่านการจัดการเรียน-การสอนตามปกติของหลักสูตร ในสัปดาห์ที่ 8 นักศึกษาตอบแบบทดสอบความรู้ และแบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์อีกครั้ง

กลุ่มทดลอง ผู้ช่วยวิจัยนัดให้มาทำกิจกรรมรวมกันที่ห้องประชุมของมหาวิทยาลัย ในระยะเวลา 8 สัปดาห์

สัปดาห์ที่ 1 สร้างสัมพันธภาพแนะนำตัวเอง และให้ตอบแบบทดสอบความรู้ และแบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ แล้วนัดหมายทำกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 2

สัปดาห์ที่ 2 ให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา การเข้าถึงข้อมูลที่น่าเชื่อถือ การป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ จัดกลุ่มและอภิปรายร่วมกัน โดยให้สมาชิกในกลุ่มเล่าและสรุปผลการป้องกันการตั้งครรภ์ตามเป้าหมาย

สัปดาห์ที่ 3 ให้ความรู้ตามแผนการเรียนรู้ของโปรแกรมสารสนเทศ แรงจูงใจและการฝึกทักษะ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นวิทยากรประจำกลุ่มย่อยในการทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม การสาธิตและให้นักศึกษาสาธิตย้อนกลับในทักษะการใช้ถุงยางอนามัยกับหุ่น ฝึกทักษะการใช้ยาคุมกำเนิดชนิดต่าง ๆ และการแสดงบทบาทสมมุติ ทักษะสังคม การปฏิเสธ ทักษะการป้องกันหลีกเลี่ยงสถานการณ์เสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์

สัปดาห์ที่ 4-7 ให้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านบทเรียนออนไลน์ นักศึกษาได้รับเอกสารประกอบการสอน และสื่อแผ่นพับเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ และพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ 1) วัฏจักรกับการปรับตัว 2) ผลร้ายที่ตามมาของความไม่พร้อม 3) ปฏิเสธและตัดสินใจอย่างไรให้ได้ผล และ 4) ป้องกันอย่างไรไม่ให้ท้อง โดยให้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองในแต่ละช่วงเวลาตามความพร้อมของแต่ละคน และศึกษาจากสื่อที่ให้ผู้วิจัยตอบข้อสงสัยและให้คำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาโดยการใช้โทรศัพท์ติดตามในสัปดาห์ที่ 5-7 สัปดาห์ละครั้ง

3. **ระยะประเมินผล** สัปดาห์ที่ 8 ตอบแบบทดสอบความรู้ และแบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์อีกครั้ง และเปิดโอกาสให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม สรุปและสะท้อนคิดให้เห็นสิ่งที่ได้เรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนาและ t-test

ผลการวิจัย

1. **ข้อมูลส่วนบุคคล** นักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 90.0 และ 80.0 ตามลำดับ กลุ่มทดลอง ร้อยละ 56.7 มีอายุ 20-21 ปี และกลุ่มเปรียบเทียบ ร้อยละ 53.3 มีอายุ 18-19 ปี กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่ได้เกรดเฉลี่ย 2.50-2.99 มากที่สุด ร้อยละ 60.0 และ 53.3 ตามลำดับ กลุ่มทดลอง ร้อยละ 46.7 พักอาศัยในหอพักภายนอกมหาวิทยาลัย ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ ร้อยละ 43.3 พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย สถานภาพสมรสของบิดมารดาของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่สมรสและอาศัยอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 60.0 และ 83.3 และรายได้ต่อเดือนของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่ 5,100-10,000 บาท ร้อยละ 50.0 และ 63.3 ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ระหว่างนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ หลังการทดลอง

หลังการทดลอง นักศึกษาในกลุ่มทดลองมีความรู้และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 1)

ตาราง 1 เปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ หลังการทดลองโดยใช้ independent t-test (n = 60)

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง (n = 30)		กลุ่มเปรียบเทียบ (n = 30)		t	p-value
	M	SD	M	SD		
ความรู้	6.83	0.69	5.40	0.85	7.109	<.001
พฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์	6.77	1.47	5.83	0.98	2.877	.006

3. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

หลังการทดลอง นักศึกษาในกลุ่มทดลองมีความรู้และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 2)

ตาราง 2 เปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ paired t-test (n = 30)

ตัวแปร	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	p-value
	M	SD	M	SD		
ความรู้	4.97	1.45	6.83	0.69	-6.256	<.001
พฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์	5.57	2.04	6.77	1.47	-2.461	.020

โดยสรุปโปรแกรมสารสนเทศ แรงจูงใจและการฝึกทักษะส่งผลให้นักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดชัยภูมิมีความรู้และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์สูงขึ้น

การอภิปรายผลการวิจัย

โปรแกรมสารสนเทศ แรงจูงใจและการฝึกทักษะส่งผลให้นักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดชัยภูมิ ในกลุ่มทดลองมีความรู้และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบและสูงกว่าก่อนการทดลอง

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย และสนับสนุนรูปแบบสารสนเทศ แรงจูงใจ และทักษะพฤติกรรม ของ W. A. Fisher, Fisher และ Harman (2003) ที่นำมาใช้สร้างโปรแกรมสารสนเทศ แรงจูงใจและการฝึกทักษะและสามารถสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยได้

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยหลายเรื่อง ได้แก่ ผลงานวิจัยของ อาทิตยา มาละ, ปัญญรัตน์ ลาภวงศ์วัฒนา, ณัฐกมล ชาญสาธิตพร และ กรกฎ ศิริมัย (2565) ที่ใช้โปรแกรมการให้ข้อมูล การสร้างแรงจูงใจ และการฝึกทักษะการตัดสินใจทำให้มารดาวัยรุ่นหลังคลอดเกิดพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำได้ และสอดคล้องกับ นิตยา ศรีไชย และคณะ (2563) ที่ใช้โปรแกรมสุขภาพในการสร้างเสริมทักษะชีวิตร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในโรงเรียนที่ทวนวิทยาสามัคคี ตำบลชีทวน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานีได้ สอดคล้องกับ ธันวดี ดอนวิเศษ และพัชรินทร์ รุจิรานุกูล (2562) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมสำหรับ

นักศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มไม่เสี่ยงมีความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและเห็นคุณค่าในตนเอง มีทักษะการปฏิเสธการต่อรองเรื่องการป้องกัน การตั้งครรภ์ไม่พร้อมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และนักศึกษา ผู้ปกครอง และอาจารย์ที่ปรึกษามีความคิดเห็นว่านักศึกษาที่มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เช่น รู้จักคิด การเห็นคุณค่าในตนเองและการมีทักษะปฏิเสธต่อรองในทางที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารและอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาควรนำโปรแกรมสารสนเทศ แรงจูงใจและการฝึกทักษะนี้ไปใช้ในการปรับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ในนักศึกษา การออกแบบโปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่น ควรวิเคราะห์ความสนใจของวัยรุ่นเพื่อนำมาใช้ในการจูงใจได้เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และการให้ความรู้ควรพัฒนารูปแบบ และช่องทางการสื่อสารให้มีความทันสมัย เหมาะสมกับวัยรุ่น และบูรณาการกิจกรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย สำนักงานการเจริญพันธุ์. (2564ก). ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ.2560-2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2564, จาก <https://teenact.anamai.moph.go.th/th/report-2564>
- กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย สำนักงานการเจริญพันธุ์. (2564ข). สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชน ปี 2563. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2564, จาก <https://rh.anamai.moph.go.th/th/cms-of-1/211184>
- ชลดา กิ่งมาลา, เชื้อจิต สุขพูล, ภาวิณี แพงสุข, และวัชรวิทย์ หวังมัน. (2562). ผลของโปรแกรมการให้ข้อมูลข่าวสารการสร้างแรงจูงใจ และพัฒนาทักษะการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นตอนต้น จังหวัดสุรินทร์. วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี, 27(2), 158-165.
- ดวงหทัย ศรีสุจริต, ลลิตวดี เตชะกัมพลสารกิจ, และกัณฐพร พงษ์แพทย์. (2564). รูปแบบการจัดการการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่น: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 31(2), 152-165.
- ธัญญา วรสิงห์. (2559). การศึกษาเปรียบเทียบผลการตั้งครรภ์ในหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นและวัยรุ่นผู้ใหญ่. วารสารการแพทย์โรงพยาบาลศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์, 31(2), 61-69.

- ธันวดี ดอนวิเศษ, และพัชรินทร์ รุจิรานุกูล. (2562). การจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมสำหรับ นักศึกษาระดับอุดมศึกษา. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 13(2), 38-49.
- นิตยา ศรีชัย, สุภาพร ใจการุณ, และกุลชญา ลอยหา. (2563). โปรแกรมสุขศึกษาในการสร้างเสริมทักษะชีวิตร่วมกับ แรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในโรงเรียนชีทวนวิทยาสามัคคี ตำบลชีทวน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 5(3), 165-178.
- เนตรนา พรมมา. (2564). การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 30(1), 5-13.
- พัทยา แก้วสาร, และนภาพิณ จันทขัมมา. (2564). การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นกลุ่มนักเรียนประถมตอนปลาย. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*, 64(2), 101-110.
- พิมพ์ณัฐชา สุไธมาน, ศศิกันต์ กาละ, และจิรณาร์ ทศศิริ. (2560). ผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพโดยบูรณาการ บทบัญญัติอิสลามต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นมุสลิม. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาส ราชนครินทร์*, 9(1), 9-22.
- พิมพ์ศากดิ์สองเมือง, ชุตติวรรณ ปุรินทราภิบาล, กนกวรรณ หวนศรี, และบุญเสริม หัดประสม. (2564). ผลของกิจกรรม ประกอบการดูแลสุขภาพจิตต่อความตั้งใจในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นตอนต้น. *วารสารวิจัยการพยาบาลและ สุขภาพ*, 22(1), 67-79.
- มนตรี แยมกลีกร. (2556). การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 12(1), 71-89.
- มนฤดี เตชะอินทร์, และพรรณี ศิริวรรณภา. (2557). *การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (Adolescent Pregnancy)*. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2564, จาก www.ned.cmu.ac.th/dept/obgyn
- ศิริวรรณ ทุมเชื้อ, นพวรรณ ศิริเขตต์, อุษา จันทน์ขวัญ, พรพรรณ พุ่มประยูร, ณัฐฐิณี คำอุไร, และพัชนียา เขียวตา. (2560). การขับเคลื่อนระบบสุขภาพอำเภอในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น: กรณีศึกษาอำเภอ บ้านหมอ จังหวัดสระบุรี. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 27, 172-183.
- อณัญญา ลาลูน, และสุวรรณี มณีศรี. (2563). พฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย แห่งหนึ่งในจังหวัดชัยภูมิ. *วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 7(1), 16-29.
- อาทิตยา มาละ, ปัญญรัตน์ ลามวงษ์วัฒนา, ณัฐกมล ชาญสาธิตพร, และกรกฎ ศิริมัย. (2565). ผลของโปรแกรมการ ให้ข้อมูล การสร้างแรงจูงใจ และการฝึกทักษะการตัดสินใจต่อพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในมารดา วัยรุ่นหลังคลอด. *วารสารพยาบาลศาสตร์*, 40(3), 14-30.
- Fisher, W. A., Fisher, J. D., & Harman, J. (2003). The information-motivation-behavioral skills model: A general social psychological approach to understanding and promoting health behavior. In J. Suls & K. A. Wallston. (Eds.). *Social psychological foundations of health and illness* (pp. 82-106). Oxford: Blackwell Publishing.
- World Health Organization (WHO). (2021). *Adolescent pregnancy*. Retrieved January 1, 2022, from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-pregnancy>.